

ШУМ

УДК 657

МОСКАЛЮК

Михайло Анатолійович
0661012632t@gmail.com

**ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБОРОТНИХ
АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Олексій Володимирович

к.е.н., доцент, Харківській
інститут фінансів КНТЕУ

**THE ECONOMIC ESSENCE OF
CIRCULATING ASSETS OF THE
ENTERPRISES AT THE PRESENT STAGE
OF ECONOMY'S DEVELOPMENT OF
UKRAINE**

студент Харківського
інституту фінансів КНТЕУ

У статті досліджено підходи до визначення сутності категорії «оборотні активи», розглянуто історіографію даної категорії та запропоновано авторське визначення оборотних активів, що забезпечить формування адекватного сприйняття агрегованої інформації суб'єктами підприємницької діяльності та побудову теоретичного підґрунтя для подальшого дослідження оборотних активів як економічної категорії. Узагальнення наведеного дає можливість стверджувати, що всебічне теоретичне дослідження категорії оборотних активів, правильне розуміння його сутності мають велике практичне значення.

* * *

В статье исследованы подходы к определению сущности категории «оборотные активы», рассмотрено историографию данной категории и предложено авторское определение оборотных активов, что обеспечивает формирование адекватного восприятия агрегированной информации субъектами предпринимательской деятельности и построение теоретической основы для дальнейшего исследования оборотных активов как экономической категории. Обобщение приведенного дает возможность утверждать, что всестороннее теоретическое исследование категории оборотных активов, правильное понимание сущности имеют большое практическое значение.

* * *

The article studies the approaches to the definition of the category of "current assets", considers the historiography of this category and proposes the author's definition of current assets, which ensures the formation of an adequate perception of aggregated information by business entities and the construction of a theoretical basis for further study of current assets as an economic category. An indispensable condition for the effective economic activity of the enterprise is the availability of current assets, which, together with the labor force, is the most important element (factor) of production. Insufficient provision of the company with working capital paralyzes its activities and leads to deteriorating financial position. The purpose of the work is a brief review of the treatment of domestic and foreign scientists regarding the economic essence of current assets and their differences from working capital and working capital in order to develop a generalization definition of this category. Methods of research in accordance with the purpose of the study were used general scientific methods: analytical method, method of generalization in monitoring the positions of scientists. The generalization of the above provides an opportunity to assert that the comprehensive theoretical study of the category of working capital, the correct understanding of its essence are of great practical importance. The generalization of the above gives the opportunity to assert that the comprehensive theoretical study of the category of working capital, the correct understanding of its essence are of great practical importance. Subsequent studies are related to the classification of objects to negotiable or irreversible. This necessitates the division of resources into separate categories, which is needed to ensure that the perception of aggregated information is understood by its users. Proper classification of information simplifies the work of an analyst through providing important, specific information. Classification and grouping of data leads to an understanding of dependencies, so the classification should take into account certain interests and be expedient when answering a certain question.

Ключові слова: оборотні активи, період обороту, прибуток

Ключевые слова: основные средства, период оборота, прибыль

Keywords: fixed assets, period of turnover, profit

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку економіки України питання управління оборотними активами є надзвичайно важливими у напрямку забезпечення достатнього рівня ліквідності, прибутковості вітчизняних підприємств, і тому розглядалися у багатьох наукових працях, зокрема в працях Колодяжної К.А., Барнгольц С.Б., Омелянович Л.А., Бланк І.О., Ямпольського М.М., Філімонова О.С., Римарчук А.М. та інших, але у літературних джерелах немає одностійності щодо визначення сутності поняття «оборотні активи».

Актуальність теми

Неодмінною умовою здійснення підприємством ефективної господарської діяльності є наявність оборотних активів, які разом з робочою силою є найважливішим елементом (чинником) виробництва. Недостатня забезпеченість підприємства оборотними активами паралізує його діяльність і приводить до погіршення фінансового положення.

Вивчення сучасної економічної літератури показало, що серед вітчизняних вчених економістів відсутній єдиний погляд щодо трактування таких категорій, як «оборотні кошти», «оборотний капітал» і «оборот-

ні активи». До того ж дуже часто ці категорії помилково ототожнюють, що значно ускладнює подальше дослідження процесу управління оборотними активами. Виходячи з цього необхідним є вивчення теоретичного підґрунтя, з'ясування змісту та уточнення категорійного апарату.

Дослідження теоретичних основ оборотних активів свідчить про те, що вони залишаються дискусійними. Це пояснюється складною і багатогранною природою оборотних активів та їх матеріалізованої структури.

Сучасна економічна наука характеризується відсутністю єдиних методологічних підходів у трактуванні категорії оборотних активів, закономірностей їх руху, меж існування і співвідношення з іншими економічними категоріями (оборотний капітал, оборотні засоби, оборотні фонди, фонди обігу тощо).

МЕТА РОБОТИ – короткий огляд трактувань вітчизняних і зарубіжних вчених щодо економічної сутності оборотних активів та відмінності їх від оборотного капіталу та оборотних коштів з метою розробки узагальнення визначення даної категорії.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відповідно до мети дослідження використовувалися загальнонаукові методи: аналітичний метод, метод узагальнення при моніторингу позицій науковців.

РЕЗУЛЬТАТИ

Як свідчить практика, у вітчизняній нормативній документації відсутнє розмежування поняття оборотний капітал та оборотні активи (кошти).

В Н(С)БО 1 зазначено, що «Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу, або протягом дванадцяти місяців з дати балансу».

Проаналізувавши поняття «оборотні активи» у

різних літературних джерелах, можна виділити декілька підходів економістів до трактування сутності даного поняття:

- 1) сукупність оборотних фондів та фондів обігу;
- 2) оборотні засоби підприємств, що відображаються в активі їх бухгалтерського балансу;
- 3) грошові кошти та їх еквіваленти, а також інші активи, що використовують в одному операційному циклі;
- 4) сукупність майнових цінностей, які обслуговують поточну господарську діяльність підприємства і повністю споживаються протягом одного операційного циклу;
- 5) засоби підприємства, які повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції.

Серед вчених найбільше прихильників визначення оборотних активів як сукупності оборотних фондів та фондів обігу; грошових коштів та їх еквівалентів, а також інших активів, що використовують в одному операційному циклі.

Аналізуючи існуючі в економічній літературі трактування категорії «оборотні активи» (табл. 1), можна відмітити, що більшість авторів в характеристиці оборотних активів акцентують увагу на матеріально-речовий складовий активів підприємства, обслуговуванні поточного господарського процесу, споживанні протягом одного року або одного операційного періоду (виходячи з цього необхідно також підкреслити високий рівень ліквідності оборотних активів і, як наслідок, значний вплив на платоспроможність підприємства).

У деяких економічних літературних джерелах відсутнє чітке визначення поняття оборотних активів, тобто воно розглядається як дві взаємозалежні економічні категорії: оборотні фонди й фонди обігу. Найчастіше терміни «оборотні активи», «оборотні кошти», «оборотні засоби», «поточні активи» багатьма авторами ототожнюються.

Таблиця 1

Різновиди визначень сутності оборотних активів в сучасній економічній літературі

Визначення	Автор або літературне джерело
Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.	НП(С)БО 1
До оборотних активів (фондів) підприємства відноситься та частина майна, яка використовується протягом одного виробничого циклу і повністю переносити свою вартість на вартість продукції, що виробляється, змінюючи свою натурально-речову форму.	Круш П. В., Клименко О. В., Подвігіна В. І., Гулевич В.О.
Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаних протягом одного операційного циклу.	Ковальчук І. В.
Оборотні активи – сукупність грошових засобів, авансуємих для створення оборотних виробничих фондів і фондів обороту, які забезпечують постійний кругообіг коштів.	Фролова Л. В., Бакунов А. А., Шаруга Л. В.
Оборотні активи – це сукупність матеріально-речовинних цінностей і грошових коштів, які беруть участь у створенні продукту, цілком споживаються у виробничому процесі і повністю переносять свою вартість на виробничий продукт упродовж операційного циклу або дванадцяти місяців з дати балансу (сировина, матеріали, готовапродукція, грошові кошти тощо).	Петрович Й. М., Кіт А. Ф., Захарчін Г. М.
Оборотні активи – група мобільних активів підприємства із періодом використання до одного року, що обслуговують його операційну діяльність і забезпечують його платоспроможність.	Кулішов В.В.
Оборотні активи – сукупність коштів, які забезпечують безперервний їх кругообіг.	Володькіна М. В.

Проведене дослідження дозволяє зробити авторське визначення оборотних активів: «Сукупність май-

нових цінностей підприємства, що обслуговують поточний господарський процес і цілком споживаються

протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу».

В умовах товарно-грошових відносин рух, кругообіг товарно-матеріальних цінностей опосередковується їх вартістю, що не витрачається, не споживається подібно до її речових носіїв, а залишається у межах процесу відтворення і змінює лише форми свого руху. Так, К. Маркс писав: «вартість взагалі авансується, а не витрачається, оскільки ця вартість, проходячи різні фази свого кругообігу, знову повертається до свого вихідного пункту». Отже, оборотні активи не витрачаються, не споживаються, а авансуються та повертаються підприємству у процесі реалізації продукції.

Отже, оборотні активи як вартісна категорія – це вартість, авансована у кругообіг виробничих оборотних фондів та фондів обігу для забезпечення неперервності процесу виробництва та обігу.

До оборотних активів включаються як матеріальні, так і грошові ресурси. Тому ототожнювати їх з грошовими коштами економічно не обгрунтовано.

ВИСНОВКИ

Узагальнення наведеного дає можливість стверджувати, що всебічне теоретичне дослідження категорії оборотних активів, правильне розуміння його сутності мають велике практичне значення.

Оборотний капітал і оборотні активи – ці поняття взаємопов'язані й тісно переплітаються між собою. Таким чином вони є тотожними.

Оборотні активи – це ті активи, без яких неможливе ведення господарської діяльності підприємства. Оборотним капіталом на кожному підприємстві оперують щоденно: закуповують сировину і матеріали, використовують їх у виробництві, відвантажують готову продукцію, отримують гроші від дебіторів. Важливість ефективного управління оборотними активами важко переоцінити. Нестача оборотного капіталу може паралізувати діяльність підприємства або погіршити його ліквідність, а надлишок означатиме, що частина капіталу не працює і не приносить прибутку.

Слід розрізняти оборотний (робочий) капітал і чистий оборотний капітал. Оборотний (робочий) капітал – це частина капіталу підприємства, вкладеного

в готівку, ліквідні цінні папери, матеріальні запаси, незавершене виробництво, готову продукцію і дебіторську заборгованість.

Подальші дослідження пов'язані з віднесенням об'єктів до оборотних чи необоротних. Цим зумовлена необхідність поділу ресурсів на окремі категорії, який потрібен для забезпечення відповідного сприйняття агрегованої інформації, яку повинні розуміти її користувачі.

Правильна класифікація інформації спрощує роботу аналітика через надання важливої, конкретної інформації. Класифікація та групування даних призводить до розуміння залежностей, тому класифікація повинна враховувати певні інтереси та бути доцільною при відповіді на певне питання.

Список використаних джерел

1. Кравченко О.С. Оборотні активи: сутність, особливості формування та місце в фінансово-економічному механізмі управління підприємством. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. №5. Т. 2. С. 29-32.
2. Махоріна В.С. Оборотні активи підприємства: фактори впливу та їх характеристика. Науковий вісник КНТЕУ. 2011. вип. 11, ч. II. С. 197-200.
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. Янковська В.В. Економічна сутність оборотних активів підприємства. Міжнародний збірник наукових праць. 2010. № 1(16). С. 347-350.

References

1. Kravchenko O.S. Revolving assets: the essence, peculiarities of formation and place in the financial-economic mechanism of enterprise management. Herald of Khmelnytsky national university. 2011. № 5. vol. 2. pp. 29-32. (in Ukrainian)
2. Makorina V.S. Revolving assets of the enterprise: factors of influence and their characteristics. Scientific herald of KNTEU. 2011. Issue 11, part II. pp. 197-200. (in Ukrainian)
3. On Approval of the National Accounting Standards (Standard) 1 "General Requirements for Financial Statements". URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (in Ukrainian)
4. Yankovskaya V.V. The economic essence of the current assets of the enterprise. International collection of scientific works. 2010. № 1 (16). pp. 347-350. (in Ukrainian)